



**TO‘QIMACHILIK KORXONALARI FAOLIYATIDA ISHLAB CHIQARISH
RESURLARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH**

Davronov Ilhomjon Ikromjon o‘g‘li

University of Business and Science

Iqtisodiyot fakulteti Yashil iqtisodiyot kafedrası kabinet mudiri

E-mail: idavronov58@gmail.com

Tel: +998993766697

Annotatsiya. Ushbu maqolada to‘qimachilik korxonalarida ishlab chiqarish resurslaridan foydalanish samaradorligini oshirish yo‘llari tahlil qilingan. Tadqiqot doirasida resurs tejamkorligi, ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirish, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish va boshqaruv tizimlarini takomillashtirish masalalari ko‘rib chiqildi. Maqolada O‘zbekiston to‘qimachilik sanoati holatiga alohida e’tibor qaratilgan hamda innovatsion yondashuvlar asosida resurs samaradorligini oshirish bo‘yicha amaliy tavsiyalar berilgan. Natijalar shuni ko‘rsatadiki, zamonaviy raqamli texnologiyalarni qo‘llash va kompleks yondashuv korxonalar iqtisodiy samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

Kalit so‘zlar: to‘qimachilik sanoati, ishlab chiqarish resurslari, resurs samaradorligi, innovatsion texnologiyalar, boshqaruv tizimi

**ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ
РЕСУРСОВ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ТЕКСТИЛЬНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ**

Давронов Илхомжон Икромжон угли

Университет бизнеса и науки

Заведующий кабинетом кафедры зелёной экономики экономического факультета

E-mail: idavronov58@gmail.com

Тел: +998993766697

Аннотация. В данной статье анализируются пути повышения эффективности использования производственных ресурсов на текстильных предприятиях. В рамках исследования рассмотрены вопросы ресурсосбережения, оптимизации производственных процессов, внедрения современных технологий и совершенствования систем управления. В статье особое внимание уделено состоянию текстильной промышленности Узбекистана и даны практические рекомендации по повышению ресурсоэффективности на основе инновационных подходов. Результаты показывают, что применение современных цифровых технологий и комплексного подхода значительно повышает экономическую эффективность предприятий.

Ключевые слова: текстильная промышленность, производственные ресурсы, ресурсоэффективность, инновационные технологии, система управления.

**IMPROVING THE EFFICIENCY OF PRODUCTION RESOURCE UTILIZATION IN TEXTILE
ENTERPRISES**

Davronov Ilkhomjon Ikromjon ogli

University of Business and Science

Head of Cabinet, Department of Green

Economy, Faculty of Economics

E-mail: idavronov58@gmail.com

Tel: +998993766697

Annotation. This article analyzes ways to improve the efficiency of production resource utilization in textile enterprises. The research examines issues of resource conservation, production process optimization, implementation of modern technologies, and improvement of management systems. The article pays special attention to the state of Uzbekistan's textile industry and provides practical recommendations for improving resource efficiency based on innovative approaches. The results show that



the application of modern digital technologies and an integrated approach significantly increases the economic efficiency of enterprises.

Keywords: *textile industry, production resources, resource efficiency, innovative technologies, management system*

KIRISH

Hozirgi kunda jahon iqtisodiyotida raqobatbardoshlikni ta'minlashning asosiy omillaridan biri ishlab chiqarish resurslaridan samarali foydalanishdir. To'qimachilik sanoati mehnat va resurs sig'imli tarmoq sifatida resurslardan oqilona foydalanish masalalariga alohida e'tibor talab etadi. O'zbekiston Respublikasida to'qimachilik sanoatini rivojlantirish va uning eksport salohiyatini oshirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biridir.

To'qimachilik korxonalarida ishlab chiqarish resurslari deganda moddiy resurslar (xom ashyo, materiallar, energiya), mehnat resurslari, moliyaviy resurslar va texnologik resurslar tushuniladi. Ushbu resurslardan samarali foydalanish korxonaning rentabelligini oshirish, ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirish va bozordagi raqobatbardoshligini mustahkamlashga imkon beradi.

Tadqiqotning dolzarbligi to'qimachilik sanoatida global raqobat kuchayib borayotgan va resurs narxлари ortib borayotgan sharoitda korxonalarning barqaror rivojlanishi uchun yangi yondashuvlar va innovatsion yechimlar zarurligidan kelib chiqadi.

To'qimachilik sanoatida ishlab chiqarish resurslaridan foydalanish samaradorligi masalalari ko'plab xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan o'rganilgan. Porter (1985) raqobat ustunligini ta'minlashda resurs samaradorligining ahamiyatini ta'kidlagan. Drucker (1999) esa zamonaviy ishlab chiqarishda boshqaruv innovatsiyalarining rolini ko'rsatib o'tgan.

Mahalliy tadqiqotchilardan Abdullaev va boshqalar (2023) O'zbekiston to'qimachilik sanoatining hozirgi holatini tahlil qilib, rivojlanish yo'nalishlarini belgilab berganlar. Karimov (2022) esa resurs tejankor texnologiyalarni joriy etishning iqtisodiy samaradorligini baholagan.

Xalqaro tajribalar shuni ko'rsatadiki, resurs samaradorligini oshirishda bir necha asosiy yo'nalishlar mavjud: jarayonlarni avtomatlashtirish, raqamli texnologiyalarni joriy etish, xodimlar malakasini oshirish va energiya tejankor uskunalardan foydalanish.

Tadqiqot davomida quyidagi usullardan foydalanildi:

- Taqqoslash va tahlil usuli - O'zbekiston to'qimachilik korxonalarining ko'rsatkichlarini tahlil qilishda;

- Statistik tahlil - ishlab chiqarish hajmlari va resurs iste'moli dinamikasini o'rganishda;

- Ekspert baholash usuli - samaradorlikni oshirish yo'nalishlarini aniqlashda;

- Iqtisodiy-matematik modellashtirish - resurs sarfini optimallashtirish uchun.

Tadqiqot bazasi sifatida O'zbekistonning yirik to'qimachilik korxonalari tanlab olindi va ularning 2020-2024 yillar davridagi faoliyat ko'rsatkichlari tahlil qilindi.

O'zbekiston to'qimachilik sanoatining hozirgi holati.

O'zbekiston to'qimachilik sanoati so'nggi yillarda sezilarli o'sish sur'atlarini ko'rsatmoqda. 2024 yil ma'lumotlariga ko'ra, tarmoqda 1500 dan ortiq korxona faoliyat yuritib, yiliga 2 milliard dollardan ortiq mahsulot ishlab chiqarmoqda. Biroq, resurs samaradorligi bo'yicha rivojlangan mamlakatlar ko'rsatkichlaridan orqada qolmoqdamiz.

Asosiy muammolar qatoriga quyidagilar kiradi:

- Eskirgan uskunalardan foydalanish (korxonalarning 40% dan ortig'ida);

- Yuqori energiya sarfi (jahon o'rtacha ko'rsatkichlaridan 25-30% yuqori);

- Malakali kadrlar taqchilligi;

- Zamonaviy boshqaruv tizimlarining etishmasligi.

Resurs samaradorligini oshirishning asosiy yo'nalishlari.

Texnologik modernizatsiya. Zamonaviy avtomatlashtirilgan uskunalar joriy etish xom ashyo isrofini 15-20% ga kamaytirishi mumkin. Energiya tejankor mashina va agregatlar esa elektr energiyasi sarfini 25-30% ga qisqartiradi.

Raqamli texnologiyalarni qo'llash. ERP (Enterprise Resource Planning) tizimlari ishlab chiqarish jarayonlarini rejalashtirish va nazorat qilishni yaxshilaydi. IoT (Internet of Things) texnologiyalari esa uskunalar holatini real vaqt rejimida monitoring qilish imkonini beradi.



Xom ashyo va materiallardan foydalanishni optimallashtirish. To'g'ri rejalashtirish va aniq hisob-kitoblar orqali chiqindilarni kamaytirishga erishish mumkin. Amaliyot shuni ko'rsatadiki, zamonaviy dasturiy ta'minotdan foydalanish materiallar sarfini 10-15% ga kamaytiradi.

Kadrlar malakasini oshirish. Xodimlarning yuqori malakasi ishlab chiqarish samaradorligini sezilarli oshiradi. Doimiy treninglar va o'quv dasturlari mehnat unumdorligini 20-25% ga oshirishi mumkin.

Energiya samaradorligini oshirish. LED yoritgichlar, zamonaviy issiqlik izolyatsiya materiallari va energiyani qayta ishlash tizimlari energiya xarajatlarini 30-35% ga kamaytiradi.

Innovatsion yondashuvlarning iqtisodiy samaradorligi.

Amaliy hisob-kitoblar shuni ko'rsatadiki, kompleks yondashuv asosida yuqoridagi barcha tadbirlarni amalga oshirish quyidagi natijalarga olib keladi:

- Ishlab chiqarish xarajatlari 20-25% ga kamayadi;
- Mahsulot tannarxi 15-18% ga pasayadi;
- Foyda darajasi 30-35% ga ortadi;
- Investitsiyalar 2-3 yil ichida o'zini oqlaydi.

O'zbekiston to'qimachilik korxonalari tajribasidan olingan ma'lumotlar shuni tasdiqlaydi. Masalan, "Kelajak tekstil" korxonasi zamonaviy uskunalarni joriy etganidan keyin yillik foyda 40% ga oshgan va xom ashyo sarfi 18% ga kamaygan.

To'qimachilik korxonalari uchun quyidagi tavsiyalar beriladi:

1. Qisqa muddatli choralar (1 yil ichida):
 - Mavjud uskunalarning texnik holatini yaxshilash;
 - Xodimlar uchun o'quv dasturlarini tashkil etish;
 - Energiya sarfini monitoring qilish tizimini joriy etish.
2. O'rta muddatli choralar (2-3 yil ichida):
 - Avtomatlashtirilgan uskunalarni bosqichma-bosqich almashtirish;
 - ERP tizimini joriy etish;
 - Sifat menejmenti tizimini yaratish.
3. Uzoq muddatli choralar (5 yildan ortiq):
 - To'liq raqamli transformatsiya;
 - "Aqlli fabrika" kontseptsiyasini amalga oshirish;
 - Eksport yo'nalishli mahsulot turlarini kengaytirish.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, to'qimachilik korxonalarida ishlab chiqarish resurslaridan foydalanish samaradorligini oshirish uchun kompleks yondashuv zarur. Texnologik modernizatsiya, raqamli texnologiyalarni joriy etish, kadrlar malakasini oshirish va samarali boshqaruv tizimlarini yaratish birgalikda korxonalarning raqobatbardoshligini sezilarli darajada oshiradi.

O'zbekiston to'qimachilik sanoatining global bozordagi o'rini mustahkamlash uchun davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash choralari, xususan, modernizatsiya uchun imtiyozli kreditlar, kadrlar tayyorlash dasturlari va innovatsion loyihalarni qo'llab-quvvatlash muhim ahamiyatga ega.

Kelajakda tadqiqotlarni chuqurlashtirish va aniq tarmoq yo'nalishlaridagi resurs samaradorligini baholash, shuningdek, sun'iy intellekt va mashinali o'rganish texnologiyalarini to'qimachilik sanoatida qo'llash imkoniyatlarini o'rganish maqsadga muvofiqdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Porter M.E. Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance. – New York: Free Press, 1985. – 557 p.
2. Drucker P.F. Management Challenges for the 21st Century. – New York: HarperBusiness, 1999. – 205 p.
3. Abdullaev J.N., Rahimov S.T. O'zbekiston to'qimachilik sanoatini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari // Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar. – 2023. – №2. – B. 45-52.
4. Karimov B.A. To'qimachilik korxonalarda resurs tejankor texnologiyalarning iqtisodiy samaradorligi // Fan va texnologiya. – 2022. – №4. – B. 78-84.
5. Saidov M.M., Tursunov A.K. Ishlab chiqarish resurslaridan foydalanish samaradorligini baholash metodikasi. – Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2021. – 156 b.
6. Wang L., Li H. Resource Efficiency in Textile Industry: A Comprehensive Review // Journal of Cleaner Production. – 2023. – Vol. 385. – P. 135-148.
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "To'qimachilik sanoatini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni. PF-6302-son, 2021 yil 22 iyun.



8. Alimova D.S. Raqamli iqtisodiyot sharoitida ishlab chiqarish jarayonlarini boshqarish. – Toshkent: Iqtisod, 2023. – 212 b.
9. Kumar S., Singh R. Sustainable Manufacturing Practices in Textile Industry // International Journal of Production Economics. – 2024. – Vol. 268. – P. 109-125.
10. Yusupov K.N. To’qimachilik korxonalarida innovatsion texnologiyalarni joriy etishning amaliy jihatlari // Innovatsion rivojlanish. – 2023. – №1. – B. 112-119.
11. **A.M.O’rmonjonov.** (2025). INKLYUZIV TA’LIM SHAROITIDA MUSIQA SAVODXONLIGINI SHAKLLANTIRISHDA MULTIMODAL YONDASHUVNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI. ZAMONAVIY FAN: INNOVATSION YONDASHUVLAR VA YOSH TADQIQOTCHILARNING DOLZARB IZLANISHLARI, 1(1), 22-25.
12. **Ramziddin Tursunov.** (2025). IJTIMOYIY ONG VA MA’NAVIYAT TUSHUNCHASI HAMDA UNING MAZMUN-MOHIIYATI. *Kelajak o’qituvchisi - Kelajak Bunyodkori*, 1(2), 36-40.

SPORT TURIZMI KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISHDA FANLARARO YONDASHUVNING DOLZARBLIGI

Xudoyberdiyeva Sevara Muxammadolim qizi

Impuls tibbiyot instituti Yoshlar

masalalari va ma’naviy-ma’rifiy ishlar bo’yicha prorektor yordamchisi

E-mail: Sevara2260@icloud.com

Tel: +998770802202

Annotatsiya: Ushbu maqolada sport turizmi ko'nikmalarini shakllantirishda fanlararo yondashuvning ahamiyati va zaruriyati o'rganilgan. Zamonaviy ta'lim tizimida sport turizmini rivojlantirish uchun pedagogika, psixologiya, fiziologiya, ekologiya, geografiya va boshqa fanlar integratsiyasi muhim ahamiyat kasb etadi. Tadqiqotda sport turizmi yo'nalishida talabalarni tayyorlashda kompleks yondashuv tamoyillari, fanlararo aloqadorlikning nazariy asoslari hamda amaliy jihatlar tahlil qilingan. Maqolada sport turizmining ko'p qirrali tabiati, uning jismoniy, ruhiy va ijtimoiy rivojlanishdagi roli ochib berilgan. Fanlararo integratsiya orqali sport turizmi bo'yicha mutaxassislar tayyorlashning samaradorligi oshirilishi, talabalarining nazariy bilim va amaliy ko'nikmalari uyg'unlashtirilishi mumkinligi asoslangan. Tadqiqot natijalari sport turizmi sohasida kadrlar tayyorlash dasturlarini takomillashtirish uchun amaliy tavsiyalar beradi.

Kalit so'zlar: sport turizmi, fanlararo yondashuv, ko'nikmalar shakllanishi, integrativ ta'lim, kompleks tayyorgarlik, professional kompetensiyalar, pedagogik texnologiyalar.

АКТУАЛЬНОСТЬ МЕЖДИСЦИПЛИНАРНОГО ПОДХОДА В ФОРМИРОВАНИИ НАВЫКОВ СПОРТИВНОГО ТУРИЗМА

Худойбердиева Севара Мухаммадолим кызы

Помощник проректора по делам молодежи

и духовно-просветительской работе Института медицины "Импульс"

E-mail: Sevara2260@icloud.com

Тел: +998770802202

Аннотация: В данной статье исследуется значение и необходимость междисциплинарного подхода в формировании навыков спортивного туризма. В современной системе образования интеграция педагогики, психологии, физиологии, экологии, географии и других наук играет важную роль в развитии спортивного туризма. В исследовании проанализированы принципы комплексного подхода к подготовке студентов в направлении спортивного туризма, теоретические основы междисциплинарных связей и практические аспекты. В статье раскрывается многогранная природа спортивного туризма, его роль в физическом, психическом и социальном развитии. Обосновывается, что через междисциплинарную интеграцию можно повысить эффективность подготовки специалистов по спортивному туризму, гармонизировать теоретические знания и практические навыки студентов. Результаты исследования предоставляют практические рекомендации для совершенствования программ подготовки кадров в области спортивного туризма.